

POSTANOWIENIE Z DNIA 24 PAŹDZIERNIKA 2001 R.

IV KZ 60/01

Jeżeli z okoliczności sprawy wynika potrzeba udzielenia skazanemu dodatkowych informacji o uprawnieniach i obowiązkach dotychczasowego obrońcy wyznaczonego z urzędu w toku postępowania instancyjnego, to brak pouczenia o treści art. 84 § 1 i 2 zd. pierwsze k.p.k. nie może wywoływać dla skazanego ujemnych skutków procesowych; w takiej sytuacji przewidzianą w art. 16 § 2 k.p.k. „powinność” należy rozumieć jako obowiązek sądu, którego niedopełnienie powoduje konieczność uchylenia niekorzystnej dla skazanego decyzji procesowej.

Przewodniczący: Sędzia SN E. Gaberle.

Prokurator Prokuratury Krajowej: S. Szustakiewicz.

Sąd Najwyższy w sprawie skazanego Tadeusza C., po rozpoznaniu zażalenia skazanego na zarządzenie Prezesa Sądu Okręgowego w K. z dnia 7 sierpnia 2001 r. o odmowie przyjęcia środka odwoławczego, po wysłuchaniu wniosku prokuratora

p o s t a n o w i ł u c h y l i ć zaskarżone zarządzenie i przekazać sprawę Sądowi Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania.

U Z A S A D N I E N I E

Zarządzeniem z dnia 7 sierpnia 2001 r. Prezes Sądu Okręgowego w K. odmówił przyjęcia zażalenia wniesionego przez Tadeusza C. na zarzą-

dzenie z dnia 18 czerwca 2001 r. o odmowie przyjęcia kasacji, ponieważ zażalenie to, mimo wezwania skazanego, w trybie art. 120 k.p.k., do usunięcia braków formalnych, nie zostało sporządzone i podpisane przez adwokata.

W zażaleniu wniesionym na powyższe zarządzenie skazany Tadeusz C. kwestionował zasadność skazania go prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w K. z dnia 20 lutego 2001 r., powołując się zaś na załączone do zażalenia dokumenty podniósł, że wyznaczony mu przez Sąd Rejonowy w K. obrońca z urzędu nie wywiązywał się należycie ze swoich obowiązków już w toku postępowania instancyjnego, a po wydaniu wyroku przez Sąd Okręgowy w K. odmówił podpisania sporządzonych przez skazanego środków zaskarżenia.

Z zażalenia wynika, że skazany domaga się uchylenia niekorzystnych decyzji, ponieważ wypełniał on w terminie wszystkie żądania sądu, natomiast bezczynność obrońcy z urzędu uniemożliwia mu zaskarżenie kasacją prawomocnego wyroku skazującego.

Rozstrzygając o zażaleniu Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Analiza podejmowanych w postępowaniu przedkasacyjnym czynności procesowych upoważnia do stwierdzenia, że sąd odwoławczy prawidłowo pouczył skazanego o terminie i sposobie wniesienia kasacji, jak również o dalszych, przysługujących mu w tym postępowaniu środkach odwoławczych. Pod tym względem postępowanie sądu nie nasuwa zastrzeżeń. Spełnienie tego obowiązku jest jednak niezbędnym minimum wymaganym w każdym postępowaniu karnym.

W niniejszej sprawie poprzestanie na poprawnym pouczeniu o środkach zaskarżenia było zdecydowanie niewystarczające, ponieważ pojawiła się potrzeba pouczenia skazanego o innych, przysługujących mu uprawnieniach i ciążących obowiązkach. Z licznych pism skazanego jasno wynika, iż działał on w przeświadczeniu, że dotychczasowy obrońca z urzędu,

wyznaczony przez Sąd Rejonowy i reprezentujący oskarżonego przed sądem apelacyjnym, pełni tę funkcję nadal, tj. także po wydaniu prawomocnego wyroku, i jest zobligowany do działania również w postępowaniu przedkasacyjnym. O takim przekonaniu skazanego świadczy zarówno treść pism adresowanych do sądu odwoławczego, jak i sposób postępowania – także wobec dotychczasowego obrońcy. Już bowiem we wniosku z dnia 27 lutego 2001 r., stanowiącym zapowiedź kasacji, skazany upewniał się co do konieczności współdziałania z obrońcą (a także co do uiszczenia opłaty od kasacji). Gdy zaś sąd odwoławczy wezwał skazanego do usunięcia braków formalnych kasacji, a następnie zażalenia, postępowanie skazanego polegało każdorazowo na tym, że przysyłał z zakładu karnego sporządzone przez siebie środki odwoławcze dotychczasowemu obrońcy w celu ich podpisania i informował o tym na bieżąco sąd odwoławczy. Podejmowanie tych czynności skazany udokumentował, przedkładając potwierdzone przez zakład karny kserokopie przesyłek pocztowych adresowanych do obrońcy z urzędu o datach zbieżnych z datami sporządzenia poszczególnych środków odwoławczych. Pisma skazanego zawierają też informacje, że obrońca odmówił podpisania kasacji oraz że nie udzielił żadnej odpowiedzi po przesłaniu zażalenia na zarządzenie o odmowie przyjęcia kasacji. Skazany powoływał się ponadto na poprzednie zaniedbania obrońcy (z powodu których, postanowieniem z dnia 2 października 2000 r., Sąd Rejonowy w K. przywrócił termin do wniesienia apelacji) i wyrażał obawy, czy i tym razem obrońca spełni należycie swoje obowiązki; podejmował również czynności mające dyscyplinować obrońcę (informując go o przesłaniu niepodpisanego zażalenia bezpośrednio do Sądu Najwyższego), następnie zaś, wobec braku reakcji (sądu i adwokata), skierował skargę na nieprawidłowe postępowanie obrońcy z urzędu (prosząc o „wycofanie tego obrońcy”).

Opisane działania wskazują jednoznacznie na przekonanie skazanego o niewypełnianiu przez obrońcę obowiązku podejmowania czynności

związanych z wniesieniem kasacji (przy czym nieuzasadnione byłoby przypuszczenie o pozorowaniu niezrozumienia treści przepisów i pouczeń w sytuacji, gdy rozwiązaniem prostym i skutecznym było zamieszczenie wniosku o wyznaczenie obrońcy z urzędu w jednym z dwukrotnie złożonych przez skazanego wniosków o zwolnienie go od opłaty kasacyjnej, udokumentowanych stosownymi zaświadczeniami zakładu karnego). Co oczywiste, to przekonanie skazanego jest błędne, gdyż wyznaczenie obrońcy z urzędu (nie zawierające ograniczeń) uprawnia obrońcę do podejmowania czynności procesowych w całym postępowaniu, a więc także po uprawomocnieniu się orzeczenia, ale obowiązek podejmowania tych czynności obciąża obrońcę jedynie do prawomocnego zakończenia postępowania (art. 84 § 1 i 2 zd. pierwsze k.p.k.). Dlatego też wyznaczony przez Sąd Rejonowy w K. obrońca z urzędu mógł, lecz nie musiał sporządzić i wnieść kasacji, o czym jednak skazany Tadeusz C. najwyraźniej nie wiedział. Rzeczą sądu było więc pouczyć skazanego o uprawnieniach i obowiązkach dotychczasowego obrońcy z urzędu.

W podsumowaniu stwierdzić trzeba, że jeżeli z okoliczności sprawy wynika potrzeba udzielenia skazanemu dodatkowych informacji o uprawnieniach i obowiązkach dotychczasowego obrońcy wyznaczonego z urzędu w toku postępowania instancyjnego, to brak pouczenia o treści art. 84 § 1 i 2 zd. pierwsze k.p.k. nie może wywoływać dla skazanego ujemnych skutków procesowych; w takiej sytuacji przewidzianą w art. 16 § 2 k.p.k. „powinność” należy rozumieć jako obowiązek sądu, którego niedopełnienie powoduje konieczność uchylenia niekorzystnej dla skazanego decyzji procesowej.

Z tych powodów Sąd Najwyższy uwzględnił zażalenie skazanego i postanowił jak na wstępie.

Ponowne rozpoznanie sprawy należy zacząć od udzielenia skazanemu stosownych informacji niezbędnych do realizacji jego prawa do obro-

ny w postępowaniu przedkasacyjnym, dalszy zaś tok tego postępowania zależeć będzie od zaistniałych realiów procesowych (np. od sposobu rozstrzygnięcia ewentualnego wniosku o wyznaczenie obrońcy z urzędu, przy czym zwrócenia uwagi wymaga uregulowanie zawarte w przepisie art. 84 § 3 k.p.k., mającym odpowiednie zastosowanie do zażaleń, oraz w art. 463 § 1 w zw. z art. 466 k.p.k.).